

SEURAAVAKIRJOITUS ON JULKAISTU TAPPARALEHDESSÄ 2/2006
TÄSSÄ EI OLE OTETTU KANTAA MUUTOKSIIN VUODEN 2006 JÄLKEEN.

Hennalan historiaa

Lahden varuskunta lakkaa, kasarmit jäävät.

Hennalassa lakkautettava Hämeen Rykmentti perustettiin vuoden 1986 alussa Lahteen. Rykmentti on olemassaolonsa ajan sijainnut Lahdessa ja Hennalan kasarmialueella. Rykmentin perinnejoukon Tampereen Rykmentin historia liittyy myös läheisesti Hennalaan.

Hennala

Kesäkuun 10. päivänä 1910 päivätyllä kauppakirjalla osti Venäjän keisarillisen hallituksen Pietarin sotilaspiirin viides sotilasrakennuskomissio Hennalan kasarmialueen Metsä-Hennalan tilan maalta. Kasarmin peruskivi laskettiin venäläisin juhlallisuuksin 8.10.1911. Maapohja siunattiin pyhitetyllä vedellä ja kirkon rukouksella. Vuonna 1912 Lahden sotilasrakennuskomitea pyysi kaupungilta vesijohdon pidentämistä kasarmialueen rajalle, sille 11. Suomenmaalaisen tarkk'ampujarykmentin pataljoonalle, joka saapuu 5. elokuuta 1912 uuteen kasarmiin.

Venäläiset joukot poistuivat Hennalasta myöhään syksyllä 1917. Suomen Punaisen Kaartin Lahden Rykmentti perustettiin Hennalassa 27.1.1918. Punainen esikunta teki samana iltana päätöksen vallankaappauksesta ja seuraavana päivänä alkoi Lahdessa punaisen vallan aika.

Lahdessa käytiin taistelut 19.4. - 1.5.1918 välisenä aikana punakaartin ja saksalaisten kesken. Hennala vaihtoi omistajaa kolme kertaa. Taistelujen jälkeen toukokuusta 1918 seuraavan vuoden kesään Hennala oli punaisten vankileirinä.

Tampereen Rykmentti

Haminassa aikaisemmin ollut joukko-osasto Tampereen Rykmentti (TR) siirtyi Lahteen vuonna 1920. Rykmentin vastaanottoparaati pidettiin Lahden torilla marraskuun 25. päivänä 1920. Edellisen vuoden syksyllä tuli II pataljoona Hennalaan. Pataljoonasta tuli harjoitusosasto, jonne kaikki rykmentin alokkaat saapuivat ja josta ne koulutettuina lähetettiin rajalla oleviin yksiköihin.

Hennalan kasarmialue sijaitsi alavalla savimaalla noin 2 km Lahden kaupungista ja se oli rykmentin sinne majoittuessa sangen siivottomassa kunnossa. Yhtään kunnollista tietä ei kasarmialueella ollut lukuun ottamatta vanhaa kylätietä, joka sateisella säällä muistutti pelottavaa kuralätäkköä. Uusia teitä on tehty, ja rykmentin hevoset ovat muutamina talvina vetäneet jopa 7000 - 8000 kuormaa soraa näille teille ja kuraisille harjoituskentille. Yhä harvenevan korpikuusikon tilalle on istutettu erilaatuisia lehtipuita ja siten saatu kasarmialue verrattain viihtyisäksi. Itse kosteahko maaperä on suurien valtaojien avulla saatu kuivaksi.

Hennalassa oltiin varsin edistyksellisiä. Joukko-osasto alkoi julkaista omaa lehteä. Ensimmäinen Tappara-lehti ilmestyi 6.4.1929. Lehti ilmestyi Talvisodan alkuun asti. Jokainen vuosikerta (12 lehteä) sisälsi 6 - 10 sivua. Tapparan tarkoituksena oli alusta saakka olla yhdysiteenä kotien ja rykmentin välillä, puolustustahdon kohottaminen ja rakkauden lujittaminen Jumalaa, kansaamme ja isänmaatamme kohtaan. Vuodesta 1929 alkaen Tappara-lehti lahjoitti jokaiselle kunnollisesti palvellelle asevelvolliselle rykmentin emaloidun, rinnassa kannettavan pienoislipun muistoksi palvelusajasta. Taatusti ensimmäinen joukko-osastopinssi.

Vuoden 1929 juhannuksena toteutettiin Suomen armeijan ensimmäiset omaisten päivät Hennalassa. Päivät olivat kolmipäiväiset ja kutsuvieraita oli noin 1 000 henkilöä sekä suuri määrä sotilaiden tuttuja. Läsänä olivat myös pää- ja puolustusministeri. Tasavallan presidentti ja sotaväen päällikkö lähettivät tervehdyssähkösanomat. Perinne jatkuu edelleenkin valapäivinä.

Tampereen Rykmentti perusti 6.10.1939 suojajoukkopataljoonan (2. Prikaatin II pataljoona). Pataljoona lähti Hiihtostadionin laiturilta junalla 7.10. Karjalan Kannakselle Valkjärvelle. Talvisodan jälkeen pataljoona lakkautettiin 25.7.1940. Tampereen Rykmentin perinteitä vaali Lahden Sotilaspiirin esikunta ja sen jälkeen Hämeen Rykmentti.

Hämeen Rykmentti

Vuoden 1986 alussa perustettiin Hennalassa olleista Huoltokoulutuskeskuksesta, Hämeen Ratsujääkäripataljoonasta, Hämeen Sotilassairaalaista ja Esikuntakoulusta Hämeen Rykmentti.

Hämeen Rykmentin kokoonpanoon vuonna 1986 kuuluneiden yksiköiden tie Hennalaan
Huollon koulutus aloitettiin Hennalassa jo ennen Talvisodan syttymistä. Hennalaan perustettiin lokakuussa 1939 Huoltokoulutuskeskus. Joulukuussa sen yhteyteen liitettiin Aliupseeri- ja Lääkintäkoulutuskeskukset, ja tammikuussa 1940 Autokoulutuskeskus. Tämän jälkeen on Hennalassa annettu huollon koulutusta yksiköiden nimien vaihdellessa.

Jo vuonna 1966 tehdyssä Pääesikunnan asiakirjassa todetaan, että Lahti muodostuu huoltoalan koulutuksen keskuspaikaksi.

Huoltokoulutuskeskus perustettiin Pääesikunnan käskystä 1.10.1968 Lahteen. Se muodostettiin Helsingissä Santahaminassa sijainneesta Huoltokoulusta ja Lahdessa jo aikaisemmin olleesta Lääkintäkoulusta sekä Helsingin Autopataljoonan Moottoriajoneuvokoulusta, joka liitettiin Moottorikoulu-nimisenä Huoltokoulutuskeskukseen.

Hämeen Ratsujääkäripataljoona

Hämeen Ratsujääkäripataljoonan perinteet juontavat aina 1550-luvulle. Vapaussodan aikana perustettiin vuonna 1918 Joensuussa Karjalan Ratsujääkäri-rykmentti. Nimi muuttui vuonna 1919 Hämeen Ratsurykmentiksi. Ratsuväkiprikaatin tultua perustetuksi siirrettiin Hämeen Ratsurykmentti sen alaisuuteen vuonna 1921 Lappeenrantaan. Tämä pysyi prikaatin sijoituspaikkana talvisotaan saakka.

Rykmentti osallistui talvi- ja jatkosotaan. Aselevon solmimisen jälkeen 7.9.1944 HRR siirtyi Kontiolahden kautta Kouvolaan. Marraskuun 10. päivänä 1944 rykmentti jalkautettiin ja hajotettiin.

Joulukuussa 1944 Lapin sodassa saksalaisia vastaan sotinut yhdeksännentoista prikaatin ensimmäinen pataljoona nuorennettiin ja koottiin Ouluun ja prikaati peri aiemmin lakkautetun Hämeen Ratsurykmentin nimen. Uudelleen henkiin herätetty Hämeen Ratsurykmentti siirrettiin tammikuun 2. päivänä 1945 Hennalaan. Uudelleenjärjestelyssä 1952 nimi muutettiin Jääkäripataljoona 7:ksi. Uusi nimi ei viehättänyt käyttäjiä ja vanhoja nimiä käytettiin epävirallisesti koko ajan. Vuoden 1957 alussa nimi muutettiin Hämeen Ratsujääkäripataljoonaksi.

Vuonna 1979 Kajaanin ja Santahaminan Urheilukomppanioiden toiminta siirrettiin Lahteen ja Urheilukoulu aloitti toimintansa Hämeen Ratsujääkäripataljoonassa. Vuoden 1986 alussa Hämeen Ratsujääkäripataljoona liitettiin Lahdessa muodostettuun Hämeen Rykmenttiin. Pataljoona lakkautetaan 31.12.2014.

Urheilukoulu

Puolustusvoimien ensimmäisten urheilujoukkojen perustaminen tapahtui 28.2.1963 annetussa käskyssä, missä määrättiin perustettavaksi urheilujoukot neljään joukko-osastoon. Ensimmäisten urheilujoukkojen sijoituspaikoiksi tuli 24.8.1963 Uudenmaan Jääkäripataljoona ja Rannikkojääkäripataljoona (kesäurheilulajit) sekä Karjalan Jääkäripataljoona ja Uudenmaan Rakuunapataljoona (talviurheilulajit).

Neljä erikoisjääkärijoukkuetta yhdistettiin vuonna 1966 kahdeksi komppaniaksi, jotka sijoitettiin Kajaaniin ja Santahaminaan. Urheilukomppaniat yhdistettiin ja vuonna 1979 koko huipputason urheilutoiminta keskitettiin Lahteen Hämeen Ratsujääkäripataljoonan sisällä toimivaan Urheilukouluun. Vuonna 1992 Urheilukoulu erotettiin Hämeen Ratsujääkäripataljoonasta omaksi joukkoyksikökseen.

Hämeen Sotilassairaala

Viipurin Sotilassairaalan toiminta Lahdessa alkoi 29.7.1940. Sairaala toimi eri nimillä, Keskussotilassairaala 2 (KSS 2), 8. Sotasairaala ja sodan jälkeen syksystä 1944 uudelleen Keskussotilassairaala 2. Sairaala muutti Kansanopiston tiloista Hennalaan 1.9.1946. KSS 2 nimettiin 1.3.1984 uudelleen Hämeen Sotilassairaalaksi ja lakkautettiin 28.2.1994.

Esikuntakoulu

Esikuntakoulu perustettiin Santahaminaan vuonna 1974 antamaan henkilökunnalle ja reserviläisille esikunta-alan koulutusta. Esikuntakoulu siirtyi Lahteen vuoden 1984 joulukuussa ja Tuusulaan vuonna 1996.

Sotilasmusiikkikoulu

Sotilasmusiikkikoulu perustettiin 1982 ja siirtyi vuonna 1987 Helsingistä Lahteen Hämeen Rykmenttiin. Soitto-oppilaiden koulutus lopetettiin 1995 ja seuraavana vuonna siirtyi Puolustusvoimien Varusmiessoittokunta (PvVmSK) Haminasta perusyksiköksi Sotilasmusiikki kouluun. Varusmiessoittokunta siirtyy 2015 Hattulaan Panssariprikaatiin.

Muutos on pysyvä olotila

Vuoden 1992 lopussa lakkautettiin Lahden Sotilaspiirin esikunta. Hämeen Rykmentti sai osan sotilaspiirin tehtävistä ja henkilöstöstä. Kasarmien kiinteistöhoito oli kuulunut Puolustusministeriön rakennustoimistolle 1920-luvulta lähtien. Vuonna 1994 puolustusministeriön rakennusosastosta ja puolustusvoimien alueellisesta kiinteistöorganisaatiosta muodostettiin puolustusministeriön alainen Puolustushallinnon rakennuslaitos.

Pitkään suunniteltu ja toteutettu huollon koulutuksen keskittäminen Hennalaan toteutui 1.9.1996, kun Kokkolassa toiminut Asekoulu lakkautettiin ja Hämeen Rykmenttiin perustettiin Tekninen Koulutuskeskus, jonka yhdeksi perusyksiköksi (kouluksi) perustettiin Asekoulu jatkamaan taisteluvälinealan koulutusta.

Hämeen Rykmentin joukkoyksiköt olivat 1.9.1996 alkaen Huoltokoulutuskeskus, Hämeen Ratsujääkäripataljoona, Sotilasmusiikkikoulu, Tekninen Koulutuskeskus, Urheilukoulu.

Lahden varuskunnan loppuessa vuoden 2014 lopussa Hämeen Rykmentti lakkaa olemasta. Samoin lakkaa Hämeen Ratsujääkäripataljoona ja Sotilasmusiikkikoulu. Puolustusvoimien Varusmiessoittokunta siirtyy Panssari Prikaatiin. Urheilukoulu jakautuu uudestaan, osa Kainuun

Prikaatiin Kajaaniin ja osa Kaartin Jääkärirykmenttiin Santahaminaan. Huollon koulutus siirtyy Riihimäelle. Hennalassa ollut Sotilaslääketieteen keskus siirtyy myös Riihimäelle.

Valokeilassa

Loppuvuodesta 1995 tiedotusvälineet suorittivat rynnäkön Hennalaan. Urheilukoulun saapumiserässä II/95 16.10.1995 aloitti palveluksensa 10 vapaaehtoista asepalvelusta suorittavaa naisalokasta. Naiset suorittivat hienon aluevaltauksen Puolustusvoimissa. Kaikki naiset suorittivat palveluksensa loppuun. Näin Suomen armeijan ensimmäiset naiset siirtyivät 9.9.1996 reserviin upseereina ja aliupseereina.

Reserviupseerikurssin lääkintähuoltolinjalta valmistunut Else Karin Blomgren ylennettiin 4.7.1996 ensimmäisenä Suomessa koulutettuna naisena upseerikokelaaksi. Ensimmäiset naispuoliset kouluttajat, ylikersantit Monika Boström ja Minna Turunen aloittivat 16.9.1996 määräaikaisina kouluttajina työnsä Urheilukoulun Tiedustelukomppaniassa.

Lopuksi

Hennalaan liittyvä kysymys on usein "Milloin hevosista luovuttiin?" HämRjP luopui 18.1.1971 viidestä viimeisestä vetohevosestaan (Eetu, Iko, Isku, Pekka ja Veikko). Komentaja evl Urho Pohjola piti hevosille lähtöpuheen: "Hyvät hevoset! Minä kiitän teitä siitä uskollisesta palveluksesta, jonka olette joukko-osastossamme vuosien aikana tehneet". Jokainen hevonen sai ylimääräisen kaura-annoksen, jonka niiden hoitajat tarjosivat upseerikerhon hopealautasilta. Kaikki hevoset olivat raudikkoja - liinaharjoja - joka oli HRR:n hevosten pääväri.

Kaksi upseeriratsua jätettiin kantahenkilökunnan ratsastusharrastusta varten. Illusia sairastui vuonna 1974 ja siirrettiin Niinisaloon. Viimeinenkin ratsu poistui 12.6.1974, jolloin Isolde siirtyi Kadettikoululle.

Muisto ratsuista on kuitenkin nähtävissä Lahdessa. Marsalkka Mannerheimin ratsastajapatsaan hevosen mallina oli Hennalan ratsu Thelma. Ratsastajan takki ja lakki olivat Marskin, mutta saappaat olivat Marskin mallina olleen evl V K Simolan omat. Simola pyysi kuvanveistäjä Veikko Leppästä laittamaan Marskin saappaat valokuvasta, mutta ei käynyt. Kuvanveistäjä Pentti Papinahon tekemän Hakkapeliittapatsaan hevosille tuli Illusion vatsasuonet ja Thelman kaviot. Perinteisiin voidaan lopuksi liittää ratsujääkäreissä palvelleen nuoren luutnantti Matti Krannilan määritelmä oikeasta kädestä. "Opetan teille oikean käden. Oikea käsi on se, jossa on peukalo täällä oven puolella. Peukalo on taas se sormi, joka on reunimmaisena ja muista poiketen hieman lyhyempi."

Everstiluutnantti Seppo Toivonen